

Spišský Hamlet je výletom do labyrintu ľudskej duše

Surový a brutálny. Agresívny. No aj do hĺbky duše zranený, citlivý a krehký. Plný rozporov – ako takmer každý z nás. Taký je Hamlet v podaní spišskonovoveského divadla Kontra v réžii Klaudyny Rozhin.

Divadlo Kontra funguje na slovenskej profesionálnej scéne päť rokov. Za ten čas pripravilo deväť premiér a svoje inscenácie prezentovalo doma i v zahraničí. Spočiatku premiérovo uvádzalo na Slovensku doposiaľ neobjavenú súčasnú írsku drámu. Žalo úspechy v podobe prestížnych ocenení i účinkovaní na uznávaných svetových festivaloch. Neskôr si trúfalo na Becketta a teraz prekvapilo: siahlo na divadelný Everest – Shakespeare! Kontra si zvolila jeho najúspešnejšiu, najhranejšiu a najdlhšiu hru, Hamleta. Režisérka Klaudyna Rozhin z Poľska, žijúca vo Veľkej Británii, na ňom pracovala už po tretí raz. „Hamlet je zakaždým iný. Hamlet je najbohatšia a najhlbšia vec, akú možno v divadle robiť. Myslím, že sme v Kontre už jednoducho dozreli na Shakespeara. Keď som zistila, že na východnom Slovensku sa Hamlet nerobil takmer dve desaťročia, teda že bez neho vyrastali celé generácie, bolo rozhodnuté,“ zdôvodnila režisérka svoj dramaturgický výber.

Spišskonovoveský Hamlet je poctivý. Hoci režisérka, autorka adaptácie, scénografka i návrhárka kostýmov v jednej osobe zoškrtala pôvodný Shakespeareov text v preklade Zory Jesenskej na 90 minútový výjav, z Hamleta nič nechýba. Je celý, silný a mrazivý. A aj keď v inscenácii účinkujú len dvaja herci (Peter Čižmár a Peter Cibula), postáv je na maličkej, účelnej scéne požehnané. Dvaja zahrajú všetko: aj Hamleta, aj Oféliu, kráľa Claudia i kráľovnú Gertrúdu, Polónia i Horatia, Learta aj hereckú skupinu. Stačí im na hlas, výraz a gestá. Práve na silnom a poctivom herectve je postavený celý zázrak všetkých produkcií Kontry. Nie je tomu inak ani v Hamletovi. Odvážna réžia, nespútaná predsudkami či zbožnou pietou ku klasike, navracia na pódia prapodstatu divadla - umenie rozprávačstva, čaro tlmočenia príbehu. A pritom nerezignuje na čaro shakespeareovského verša, naopak, dôsledne dbá na správny rytmus, „blankvers“ a vyznenie záverečných dvojverší. Spišskonovoveský Hamlet je absolútne vykostený z obalu inscenačných pozlátok, holý až na kosť. Bez barličiek výpravnej scény stoja v obklopení divákmi len dvaja herci. Drevené schodíky ako trón, palice sťaby meče, ozdobné šatky ako identifikácia pri prechode do ženských postáv. Gong, rebrík, sviečka a svetlá. To je vari všetko, čo Spišiaci na legendárny príbeh o pomste, vášni, cti a zrade potrebujú.

Shakespeareova najprekladanejšia dráma Hamlet je nielen divadelným podobenstvom o hľadaní zmyslu života. Hamlet je aj vydareným ponorom do zákutí ľudskej duše. Ak Hamlet, zdrvený vraždou svojho otca hľadá naplnenie vlastného života v pomste – hoci aj za cenu vlastnej smrti - musí odložiť svoje ideály o čestnom a mravnom živote. Musí hrať komédiu, robiť zo seba blázna, aby v obklopení intrigánov a pokrytcoov prežil a cieľ, pomstu otcovej vraždy, naplnil. Ten námet je chronicky známy – a aj my ho chronicky dôsledne vlastnými životmi napodobňujeme. Nie, nevraždíme doslova. Ale priznajme si, koľko snov a odvážnych ideálov sme v sebe zabili, umlčali, pochovali – len aby sme vyšli v ústrety dobe a konvenciám, v ktorých žijeme? Nie je každý z nás tak trochu Hamletom?

Hamlet v réžii Kaudyny Rozhin je absolútne súčasný, hoci má už cez štyristo rokov. Nepotrebuje sa pritom obliekať do avantgardného plášťa experimentov. Stačí mu minimum rekvizít a silné herectvo. Obaja protagonisti sú bytostne spätí so svojimi postavami. Prechody z jednej roly do ďalšej zvládajú bravúrne, stačí im len práca s hlasom, intonáciou, gestom či mimikou a pohyb. Rytmus inscenácie im nedáva šancu na oddych, no obaja udržia vyrovnané tempo až do dramatickej záverečnej scény. Peter Cibula, nováčik v súbore, vsadil na komorné, civilné herectvo a sem-tam si pomôže veľkým gestom. Ale nepreháňa. Výborne tiež uplatnil svoj skvelý hlasový fond. Peter Čižmár je sugestívny, zvnútornený, veľmi presvedčivý. Obaja sú však vyrovnanými hereckými partnermi a vďaka dôslednej réžii sa divák nestráca v ich dynamickom striedaní postáv.

Divadlu Kontra sa podarila skvelá vec. Ich Hamlet je stále súčasný – a teda pre dnešného diváka zaujímavý. Nie je to šialený chudák, ani zlomený moralista. Je to človek plný rozporov, presne ako ľudia každej doby. Spišskonovoveská Kontra nám Hamletom nastavila zrkadlo. Je dobré občas sa v ňom spoznávať.

Mira Kováčiková

Foto: z archívu divadla Kontra